

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ———— 20 coroane.
Pe jumătate de an ———— 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Cultura și pseudocultura.

Toată frumseța și toate bunătățile de pe vechiul nostru pământ sunt condiționate de lumină. Dacă bunul Dumnezeu în o bună zi ar detrage lumii lumină, aceasta s'ar prefăce în un iad îngrozitor. Ar putea să fie toate pe pământ și dacă n'ar fi lumină, viața ar fi insuportabilă. Fără zilnicul răsărit de soare lumea s'ar prăpădi, măcar de ar avea toate celelalte condiții de trai. Ce este pentru lumea fizică lumina, aceeași este în lumea intelectuală morală cultura. De toate poate avea un om: averi, rang, sănătate și frumsețe, dar dacă îi lipsește aceea ce trebuie să formeze esența vieții omenești: cultura, este josnic, este respingător, este numai un carnivor îngrozitor.

Că ce esențială condiție de viață este cultura ca și lumina și că ce îngrozitoare este incultura, căreia îi corespunde în viața fizică vecinul întunec, ese la iveală mai bine, dacă ne cugetăm că ce viață amară ar trebui să trăim noi, dacă în lumea aceasta nu ar trăi numai oameni de afaceri, oameni cari cred că de aceea răsare soarele în toată ziua și luminează, ca ei să-și poată umplea buzunarele cu aur. Ce tristă și sarbădă ar fi viața, dacă nu ar fi cine să scrie o carte, cine să compună un cântec, cine să aibă darul să clădească un palat frumos, în care să te desfășezi sufletește de câte ori îl vezi. Ce s'ar alege de lumea aceasta, dacă în ea ar trăi numai oameni practici și șireți? Cine ar lupta și ar munci pentru progresul științei, care l-a făcut pe om atât de puternic, atât de luminat, cine ar produce opere de artă atât de admirabile, cine ar predică adevărul și iubirea pe pământ? Cine ar ridica pe suprafața pământului atâtea instituții caritative, cari să le ajute oamenilor bolnavi și nefericiți? Nu e de loc greu de închipuit că fără cultură omul nu s'ar deosebi întru nimic de animalele din codru. Cultura deci este chiar așa o indispensabilă condiție de viață ca și lumina. La lumină toate plantele și toate animalele prosperează, la întunec însă degenerază și se prăpădesc toate. Chiar așa și un neam cult e mai sănătos, e mai bogat, e mai harnic și mai muncitor, pe când alt neam, care nu pune nici un preț pe cultură, tângeste și e plin de de morburii trupești și sufletești.

Că ce forță uriașă este cultura a arătat-o în mod foarte clar războiul groaznic din zilele noastre. Popoarele inculte după vre-o câteva încordări, au căzut late

la pământ, pe când neamurile mai culte din ce s'au luptat mai mult, din ce s'au oțelit mai tare, din ce au dat lumii dovadă de mai multă energie și mai puternic avânt.

Războiul privit din punct de vedere religios-moral este un grandios predicator. Războiul zilnic predică prin gurile tunurilor monstre, că în istoria omenimei se începe o epocă nouă: neamurile inculte, cari nici acum nu se vor trezi din somnolența lor, din tângjale lor, trebuie să se prăpădească de pe suprafața pământului, unde nu pot avea loc decât numai popoarele tari și culte.

V-ați cugetat vre-odată iubiți, cetitori, numai la următoarea minunată prestațiune a culturii omenești din ziua de azi. E atât de frumos și atât de admirabil că cultura l-a făcut pe om de a pus frâu și văzduhului, pe care îl înretaie acum cu mașinile lui de sburat cum îi place, dar și mai admirabil și mai vrednic de mirare trebuie să aflăm faptul că partea cultă a omenimei nu a pus stăpânire numai pe lumea văzută, ci ei i-a reușit să încătușeze cu știința și lumea nevăzută. Războaiele din vechime erau împreunate cu groaznice boale epidemice: colera, pestilența și alte boale. Astăzi însă cultura le-a pus lanțul pe gât și baccililor, cari odinioară secerau cu locul omenimea. Ori ce am zice, cultura omenească, schinteia divină strălucește puternic prin valurile de sânge!

Ce admirabilă și puternică este cultura și totuși neamul nostru, care vrea și el să trăiască pe pământ, ce întârziat este în ea.

Nădrăgari avem și noi destui, gulere, manșete și cravată poartă și la noi o masă destul de mare și cu toate acestea în raport cu alte neamuri ce puțini oameni avem de adevărată cultură. La noi și acum se confundă deabinelea noțiunea civilizației cu noțiunea culturii. Nu e destul să ai aparența unui om cult, ci trebuie să fi și cu sufletul cult. Nu e destul să pleci de acasă dela plug ori din cutare casă inteligentă și apoi să te îmbraci la modă, să umbli anumite clase și să obții anumite diplome și să câștigi anumite ranguri, pe lângă aceasta se mai cere o grea și anevoioasă muncă sufletească ca să pot fi numit om cult. Pe lângă aceea că-ți câștigi cunoștințe trebuie să-ți mai agerezi și judecata în toate zilele, tot așa trebuie să te lupți cu tine însuși în toate zilele să-ți câștigi o voință tare să devii un caracter.

Cultura adevărată ca și metalul scump

nu zace la suprafață, ci în adâncuri, deci ca să o găsești și să-ți o împropriezi trebuie să asuzi, să sapi puțin mai adânc. Nu ne poate prinde mirarea că poporul german astăzi ține piept cu toată lumea, pentru că acest popor e compus din oameni de muncă și de cultură. La ei sub noțiunea de om cult se înțelege cu totul altceva decât la noi.

La acest popor sub om cult se înțelege bunăoară chimicul, care zile, săptămâni, luni, ani, sau chiar viața întreagă și-o cheltuește pentru a afla deslegarea unei taine chimice, la ei se înțelege sub un om cult un istoric care întreaga lui viață cercetează scrierile și locurile istorice cu o statornicie de fier, numai să deie neamului său o istorie bună. Priviți cu câtă răbdare, cu câtă energie și cu câtă convingere lucră pedagogul, profesorul, învățătorul și maestrul german.

Noi însă ridicăm în slava cerului pe cutare glăvățină goală, care toată viața lui nu a făcut alta decât intrigi și partide și a gătit cinstea altora. Câți mincinoși și depravați nu ajung la noi să terorizeze opiniunea publică. De voim însă să trăim și noi trebuie să ne abatem cât mai în grabă dela ogașul vieții trăite până acum. E timpul suprem să râvnim și noi din toate puterile la lumină, la cultură adevărată. Econoama bună, când își aduce locuința în rând, de obicei toate hârburile le aruncă afară și așa se pare că face și bunul Dumnezeu cu lumea, face orânduiala și apoi cei frumoși și cei buni pune la locul de cinste, iar ce este netrebnic aruncă afară.

Rusticus.

Școalele pregătitoare în România.

Camera română a discutat proiectul de lege cu privire la școalele pregătitoare și seminariile normale.

Di Mazilu, care e raportorul legii, a ținut să elucideze câteva amănunte din lege și a reamintit că di Stere, într'un discurs din 1901, a propovăduit și d-sa portul național pentru țărani.

Și, în sfârșit, a luat cuvântul di Mehedinți. Di Mehedinți a rostit un discurs mare, care a produs asupra camerei o adâncă impresiune.

Ministrul, după o scurtă introducere, se unește cu părerile emise, că instrucțiunea în România e inferioară multor țări, nu numai mai mari, dar chiar mai mici.

Cauza e că procedarea dela început a fost rea. E elementar: ai apă bună în rezervorul principal, ea se împrăștie sănătoasă până la periferii, — dacă apa e contaminată în rezervorul principal, găsești microbii peste tot locul. Așa a fost cu învățământul. Tocmai pătura mare, de jos, a fost neglijată, și fatal a trebuit să rezulte ca întregul edificiu să aibă urmări rele.

Ministrul ilustrează zisele acestea cu exemple. Nicăiri n'au rezultat bun. Avem mai puține gimnazii și licee decât Basarabia, — avem și profesori universitari, cari nu trec pe la universitate.

Amintind că va credea la sate școli speciale de gospodărie, dl Mehedinți se oprește la nevoia creării școlilor pregătitoare și seminariilor normale la sate.

Pentru ce?

Această întrebare și-o pune ministrul. Pentru a răspândi, pentru a asigura însăși ființa acestui popor. Această asigurare se poate obține prin a ispuți ca desimea populației să crească în așa fel, ca să ajungă un bloc paternic, de neatinș. Găsim exemplul tipic la chinezi, cari rezistă cu toate frământările, pentru că desimea populației nu dă greș. Al doilea principiu fundamental este ca poporul să-și păstreze personalitatea sa, pecetea personalității sale, limba, portul, obiceiurile. Trebuie ca un popor, pentru a fi considerat ca atare să-și zică: „gândesc, judec, iubesc, cânt, urăsc, cum nu gândește, nu judecă, nu înbește, nu cântă, nu urăște nici un alt popor și dacă eu aș muri, nici un alt popor nu mă va înlocui, voi fi dispărut pe veci“.

Și Mehedinți și aplicând aceste la România, dl Mehedinți zice că nici generațiile trecute, nici cele de azi n'au făcut nimic pentru ființa sufletească a poporului român. Limba a fost pocită, așa că era de necunoscut și ceea ce se scrie încă azi la sate e îngrozitor, țărani își părăsesc porțile lor, pentru a lăsa bani la negustorul din oraș care îi împopotonează și îi face ridicoli. Și cu toate acestea, cât de impunător este portul național și ce mare impresie face!

Aici dl Mehedinți povestește o întâmplare. Un englez, care călătorește cu soția sa, ceru lui Maioreșcu să viziteze satele noastre. Titu Maioreșcu îi conduse la Rucăr. Aici au fost primiți în casa unui sătean, a cărui nevastă, în haine naționale, făcea onorurile casei. Și atât de puternică a fost impresia culeasă de englezi, încât se credeau un moment că țărancă dela Rucăr e contesă. Eră efectul portului pământesc.

Și, continuă ministrul: Nu s'a făcut nimic pentru ființa sufletească a poporului român. Copilul de sătean transplantat pentru a urmări școala în orașe, s'a desvâțat de satul lui. În aceste clipe mari din orașe, el s'a deprins cu un alt țărăn, cu alte moravuri, și odată reîntors în satul său, nu-i mai răsună în sufletul lui, al tuturor ce muncesc.

Și ca să nu se mai expue țara la o nouă primejdie, trebuie o schimbare. Dar nu numai

pătura ce trebuie pregătită, dar și acei cari au menirea de a pregăti, cu aceeași mentalitate. Zilnic primesc zeci de petiții de ale învățătorilor, cari vor să treacă la orașe și consideră aceeași trecere ca o adevărată avansare.

Și problema azi pare a avea formula următoare: Țărani și personalul, conducător din sate vor să fie la orașe: cei din orașe vor să vie la București, toți din București vor să vie în calea Victoriei, iar toți cei din calea Victoriei vor să vie la Capșa. Cu acest sistem ne ducem la prăbușire.

Pentru aceasta trebuie schimbată întreaga mentalitate, și a se face astfel ca să se menție ființa spirituală a poporului și să i-se dea instrucția cuvenită și putința de a se instrui mai departe, fără al îndepărta de satul său.

Este așa de simplu, și cu toate acestea nici unul dintre noi n'a făcut-o. În loc de a duce pe țărani la orașe, unde se pierd în atmosfera înăbușitoare, ducem soarele la dânsul. Acesta e rostul școlilor pregătitoare, adevărate școli secundare la sate. Aci va căpăta instrucția toată și nu va pierde dragostea câtră satul său.

Dar nu eră de ajuns. Trebuie să ne gândim la acei cari vor fi însărcinați cu misiunea de pregătire. Și aceasta e scopul seminariilor normale, pentru ca și cei cari vor pregăti să trăiască tot în acea atmosferă senină în sat alături de cei pe cari îi au a pregăti. Vor fi adevărate „universități țărănești“.

În trecut, dl ministru anunță că M. S. regele a luat hotărârea de a înființa atari școli pe toate domeniile Coroanei, principele Carol a luat asupra sa unele școli, iar din partea multora am primit declarațiuni că sunt gata de a face pentru același scop mari sacrificii.

Care va fi răspunderea acelor cari vor avea misiunea de a pregăti? Dl ministru răspunde:

— „Pentru a vedea rezultatul obținut, nu voi intra în cancelarii, nu voi cerceta cataloagele, dar voi privi satul. Dacă voi găsi satul în aceeași stare de dărăpănare ca și acelaș satul nu sunt școli, voi zice că grupul de învățători nu și-a făcut datoria“.

Dl ministru Mehedinți termină cuvântarea sa prin câteva declarații politice.

Crede că o reformă, care e menită de a păstra însăși ființa poporului român, nu putea fi făcută decât de partea conservatorilor, care prin tradiția și concepția sa politică are misiunea de a fi conservativul ființei poporului.

Partidul conservator, care prin legile ce a prezentat și pe cari le va mai prezenta, dă do-

vădă de marea sa solitudine pentru viața poporului, după ce opera va fi completată ca improprietărea va putea spune țărâniții: „V'am dat carte, v'am dat pământ, avem dar dreptul să pretindem ca munca voastră să răspundă la așteptările noastre“.

Și noi vom fi făcut opera conservatoare și avem încredere că elementele eterogene din orașe se vor isbi de țărâniția noastră ca de ascuțitul unei săbii.

Toată camera e în picioare. Mai mulți deputați cer și se admite publicarea și afișarea acestui discurs. (Aplauze frenetice.)

Dl A. C. Cuza se apropie de banca ministerială, strânge mâna și felicită pe dl Mehedinți. E un entuziasm extraordinar. G. Tr.

Readucerea moaștelor sf. Ioan cel nou dela Dina la Suceava.

S'au împlinit aproape patru ani de când moaștele sf. Ioan cel Nou din Suceava au fost aduse la Viena, ca să nu fie luate de dușman cum se întâmplase în anul 1686 când au fost au putut fi readuse în anul 1783 la vechea mitropolie din Suceava. La sosirea lor în capitală colonia română li-a ieșit înainte cu mare și sărbătorește alaiu și le-a așezat apoi în capela gror. română. În decursul acestor patru ani, sicriul n'a fost deschis niciodată, dar cu toate acestea mulți soldați răniți de prin spitalele din loc veniau să se închine moaștelor, nădăjduind o alinare a durerilor trupei și sufletești, și să audă o slujbă curat românească. Și mulți se întorceau cu cea mai caldă rază de mângâiere pogorită în sufletul lor.

În capelă s'a constituit și un comitet de caritate pentru soldați români răniți, din care făcea parte ca membru foarte activ și de ispravă zelosul și credinciosul păzitor de decenii al moaștelor, care le-a însoțit și încoace, de curând protosințelul Pancratie Sidorovici. Cu rarisă bunăvoință și dăruție și-a folosit și în locul acesta toată activitatea, tot timpul disponibil și toate cunoștințele sale numai pentru alinarea durerilor și neajunsurilor celor nevoiași, străduindu-se să-i folosească și fiecareia care numai i-a venit în cale. Casa Sfinției Sale eră loc de întâlnire a celor înstrăinați de căminurile lor, precum și a celor cari doriau să afle vre-o informație sau să primească vre-un ajutor, și deți. Și din câmp și chiar din prinsoare i-se adresau sute de soldați ca unui prieten bun, de multe ori fără ca măcar să-l cunoască, și dacă pretenșiunile lor nu întreceau cu totul competența și

Lumina Lunei.

(Urmare și fine.)

Astfel influința aceasta e constatată și aceasta este baza credinței țărânului în ce privește timpul sămănăturilor. În atari timpuri trebuie sămănat, ca pe timpul răsăritului să fie luminate și de Lună, să se întărească și să crească mai bine. Deci aceasta este cauza și nu ființa din timpurile păgâne a credinței populare.

Credința foarte răspândită mai este prin popor și influința luminei Lunei asupra mersului vremii. De nu plouă pe la începutul lunii, adevărat când e lună nouă, e cea mai mare probabilitate să nu plouă întreaga luna. De plouă atunci se întâmplă contrarul. Vara când e timpul lucrului la câmp, atunci li-se dă mare importanță fazelor Lunei.

Aici pe pământ schimbarea vremii e împreunată totdeauna de schimbarea presiunii atmosferice. Prognozele (prorociriile) timpului totdeauna se fac pe baza schimbărilor presiunii atmosferice în locurile anumite. Prognozele însă se fac numai pe 24 de ore cu siguranță relativă și nici la un caz pe mai mult timp. Pentruca Luna să influențeze asupra mersului vremii aici pe pământ, trebuie să arate oarecare influință în schimbarea presiunii atmosferice. Aceasta însă abia s'a constatat cu aparatele cele mai fine și face 0.2 mm., ce e foarte puțin față de schimbările produse de alte forțe, așa că în șofințările nu se poate de altă. Ca urmare influința Lunei asupra schimbării vremii neputându-se constata, baza credinței esta a se căuta în alte

părți, Luna puțin se interesează de mersul vremii pe la noi, influința ei în această direcție se reduce la nimica.

Între alte credințe, cari se refer la lumina Lunei mai vreau să amintesc un caz pe care-l prezint după o revistă științifică străină.

Popoarele de pe lângă mare, mai ales din regiunile tropice cred că carnea peștelui pescuit la lumina Lunei e otrăvită și nu e bine să se mănăce. Credința este adevărată în fond, în formă însă nu, intrucât aici ei atribue influința zeeului din Lună, ca și în alte cazuri. Credința aceasta i-s'a dat atenție din partea chimistului african Bryan, — după cum ne spune Debatin — care s'a ocupat cu chestia, și din cercetările sale concludă următoarele: Deși e sigur că mai ales în mările tropice sunt și pești veninoși, cari încă ar putea servi de bază credinței, totuși e adevărat că lumina Lunei are influință chimică asupra carnei peștelui pe care o strică. Și aceasta o explică în felul cum urmează.

A luat o lampă electrică Ozram, a cărei lumină cu ajutorul alor 7 oglinzi de sticlă și unele de argint, a polarizat-o adevărat a frânt-o și a reflectat-o mai de multe ori. A luat jumătate din pește și a expus carnea la lumina polarizată. În același timp a pus carne și la lumina nepolarizată. Urmarea a fost că carnea expusă la lumina polarizată s'a stricat cu mult mai iute decât ceaălaltă. Ca să revină la Lună spune, că decât lumina Lunei polarizată mai mult la expune decât într'alte locuri, fără de lumina Soarelui și așa baza credinței constă în lumina polarizată a

Lunei, care de fapt strică carnea peștelui. Strică și altfel de carne, dar nu în măsura în care strică carnea de pește.

Mai e un fenomen interesant referitor la lumina Lunei. Anume fiecare a putut observa că la câteva seri după luna nouă discul Lunei se vede înalt, din care este luminat numai o cerc, iar ceaălaltă parte are o lumină cenușie roșietică, care nu seamănă de fel cu lumina adevărată reflectată de Lună. Lumina aceasta roșietică nu e altceva decât lumina ce o aruncă Pământul. E așa slabă fiindcă în drumul dela Soare—Pământ—Lună—Pământ suferă multe reflexiuni și așa slăbește. De altcum cantitatea de lumină e destul de considerabilă de pe o suprafață așa de mică cum e a Lunei, care e de 50 ori mai mică ca a Pământului.

Cu aceste închei ce am de spus. Ar mai fi, fiindcă concepția de azi despre satul nostru s'a schimbat foarte mult în timpurile mai din urmă, mai ales dela întrebuintarea fotografiei în astronomie respective astrofizică. Cu mijloacele aceste s'a ajuns ca corpul ceresc, Luna, să fie cunoscut foarte bine și în amănunțime așa că în unele privințe întrece cunoașterea precisă a Pământului nostru. Un lucru însă nu cunoaștem și nici nu va fi posibilitate niciodată să cunoaștem acest lucru: adevărat partea ceaălaltă a globului lunar, fiindcă ea ne arată pururea aceeași față. Din cunoștința părții văzute însă se poate deduce și la natura părții văzute, care probabil seamănă foarte mult cu partea văzută.

At. Popa.

influența părintelui Pancrati, primiau un răspuns satisfăcător sau cel puțin mângăitor.

În 21 Iulie, ultima Duminică înainte de pornirea moștelor spre Suceava, I. P. S. Sa mitropolitul Vladimir de Repta, asistat de arhimandritul mitrofor Manasterschi și de protosințelul Sidorovici, a oficiat o doxologie pentru M. S. Impăratul și pentru colonia română care a adăpostit relicviile sfântului în capela sa. Nouri negri vărsau și siroaie de lacrimi, căci se apropiă ziua când scumpa comoară pentru creștinii dreptcredincioși avea să părăsească capitala. Și cu toată vremea aceasta neprielnică se adună o mulțime considerabilă de reprezentanți distinși ai coloniei și de soldați și se întruniră și comitetul bisericesc în frunte cu presidentul ei Dr. Const. cav. de Isopescul-Grecul, care cu obicei-nuita bunăvoință a primit și noua sarcină de a lucra cu puternica sa influență la realizarea vîșului nutrit cu atîta ardoare de colonia română, la înființarea unei capele organizate în care să se poată ascultă regulat serviciul dumnezeesc în limba română. După serviciul divin s'au luat ultimele dispozițiuni pentru transportarea relicviilor, îndrumându-se și pregătirile necesare.

Prea repede a sosit și ziua de Joi în 25 Iulie, ziua de pornire. La orele 4 după amiază capela era tixită de credincioși în ținută de paradă și sicriul tainic strălucea dintre florile cari îl împodobiau. Cu fiori de solemnitate a fost săvârșită și ultima doxologie înainte de plecare, acum de către protosințelul Sidorovici. Creștinii adunați se despărțesc apoi în două șire lungi până la stradă, iar scumpul sicriu e ridicat pe mâni de soldați și trece prin mijlocul șirelor până la furgonul gata de pornire, care primind sfintele moaște își la drumul spre gara de nord.

Sicriul cu sf. moaște a fost așezat într'un vagon de poștă, adaptat anume pentru acest scop, însoțit de o gardă militară de onoare, de protosințelul Pancrati Sidorovici și de reprezentantul ministerului de culte, comisarul guvernial dl Dr. A. Voiuțchi, vagonul a pornit din gara de nord Joi în 25 Iulie cu trenul de sară și după o călătorie neîntreruptă a ajuns Sâmbătă în 27 Iulie la 10 ore a. m. la frontiera țării în Nepolocău, unde a fost întâmpinat de reprezentantul arhiepiscopesc, nou numitul vicar general, arhimandritul Ipolit Vorobchievici și de reprezentantul guvernului țării, consilierul guvernial, dl A. Patac, cari amândoi au condus sicriul până la gara din Cernăuți, unde așteptă întru întâmpinare clerul gr.-or. din Cernăuți și o reprezentanță a damelor române, în frunte cu dna cons. aulic. Voiuțchi, care a depus pe sicriu o frumoasă jerbă de flori. În drumul spre Suceava, relicviile au fost întâmpinate la gara Milișăuți de un mare număr de popor din comunele învecinate cu procesiile bisericilor, în frunte cu zeloșii păstori de suflete, părintele Ursachi din Romanesti și părintele Berariu din Danila. Impunătoare a fost primirea sfântului în gara Ițcani. Cu jumătate de oră înainte de sosirea trenului, o parte a largului peron din gară a fost ocupată de numeroase procesii, cari se concentraseră aici cu prapori și sf. icoane din Suceava și comunele învecinate, Șcheia și Mihoveni. Preoțimea districtului în frunte cu protopresbiterul George Berariu și priorul dela mănăstirea vechei mitropolii din Suceava, egumenul Inocentie Stefanelli, așteptau înveșmântați în pompoase odăjdii. La mijlocul peronului era ridicată o masă acoperită cu o frumoasă pânză de catifea roșie și cusută în fir de aur. Aice era locul unde avea să fie așezat sicriul cu sf. moaște pe un pat de flori mirositoare. (Va urma.)

INFORMAȚIUNI.

Inaugurarea anului școlar 1918-19 la Institutul nostru pedagogic-teologic a avut loc Joi, în 23 August (5 Septembrie). L-a deschis — după „Chemarea Duhului Sfânt” — din încredințarea Ven. Consistor prof. Dr. T. Botiș. În secția pedagogică s'au înscris 41 elevi, 34 ordinari și 7 privațiști, iar în cea teologică 38.

Distincție. Părintele Dimitrie Ganea, preot militar, a fost distins cu „Crucea de cavalier al ordinului Francisc Iosif cu decorație de războiu și săbii” pentru prețioasele servicii prestate tronului și patriei pe frontul italian. Felicitări.

Ședințele fundațiunii Gozsdu. Reprezentanta fundațiunii Gozsdu s'a întrunit Luni în 12/26

August a. c. în sesiunea a doua ordinară a anului curent sub presidenția Excelenței Sale I. P. S. D. arhiepiscop și metropolit Vasile Mangra.

La ședințele acestei sesiuni au participat P. S. Lor episcopii Ioan I. Papp și Dr. Miron E. Cristea și membrii civili: Avram Berlogea, Dr. Nicolae Poinar, Vasile Almășanu și Andrei Bârseanu. Nqtar de ședințe: Dr. Gh. Comșa.

În ședința primă de Luni și în a doua de Marți, 14/27 August a. c. s'a examinat sporul în studii al bursierilor pe anul școlar 1917/18. Din 310 bursieri ai fundațiunii, 170. stipendiști s'au legitimat, 6 bursieri s'au promovat și astfel s'au scos din lista bursierilor împreună cu alți 17 bursieri, cari parte au primit bursă din alte izvoare, parte nu s'au justificat (fără a fi în serviciu militar).

În ședința de Miercuri membrul Andrei Bârseanu din încredințarea reprezentanței a prezentat raport despre sumele preliminate și spesate cu bursierii fundațiunii în cursul războiului și despre angajamentele ce le are fundațiunea față de acești bursieri. În temeiul acestui raport, în ședința din 16/28 August (Joi) s'au votat 49 burse nouă în suma de 20.000 (douăzeci mii) coroane.

În ședința a cincea, Joi după amiază, s'au desbătut alte afaceri curente, iar în ședința ultimă de Vineri, s'a ales în locul răposatului Ioan M. Roșu, un nou membru în reprezentanță, în persoana dlui Dr. Constantin Popasu, medic în Caransebeș.

Cu acestea s'au terminat agendele sesiunii actuale. T. R.

Alegere de învățătoare. Sinodul parohial electoral gr.-or. român din Voivodinț, tractul Vârșetului, în 12/25 August a. c. cu însuflețire mare și cu majoritate covârșitoare de voturi a ales de învățătoare la școala confesională gr.-or. română din numita comună, pe dna *Silvia Elena Catina n. Oprin* din Lugoj.

† **Văd. preoteasă Elisaveta Pinția n. Ban**, după un morb scurt și-a dat blândul său suflet în mâinile creatorului, Mercuri în 8/21 August, în etate de 76 ani și al 3-lea al văduviei. În mormântarea a avut loc Vineri în 10/23 August. Prohodul a fost servit de preoții Alexandru Papp, din Căpâlna și administrator al Suplacului, Nicolau Popescu din Cociuba, Georgiu Cherecheșiu, din Petigd și Teodor Iova din Rohani. Cuvântul funebrel l-a ținut păr. A. Papp, scoțând în relief, bunătatea și inima nobilă ce a avut-o către toți. O jelesc fiul: Dr. Aurel Pinția, avocat în Tinca și soția Aurora Mețian, fiica Veturia cu soțul Iosif Popa, nora văd. Ana Pința n. Moțu. Cuscra văd. Paulina Pandrea măr. Mețian, Vasiliu Popa și soția. Aurel Marian, Cornelia, Silvia, Aurelia, nepoți și nepoate. Fie-i țărîna ușoară.

Necrolog. Subscriși cu inima frântă de durere aducem la cunoștință, că neuitata noastră fiică, soră și nepoată *Aurora Lupșa*, după un morb scurt și greu, a încetat din viață Vineri în 23 August, la 8 ore seara, în floarea vieții, în etate de 17 ani. Osemintele neuitatei defuncte au fost așezate spre vecinică odihnă în 25 August la 5 ore d. a. din strada Mikeș Kelemen Nr. 2, după ritul bisericeii gr.-or. rom., în cimitierul de sus. Dormi în pace suflet nobil! Văd. Aurora Lupșa n. Popovici, ca mamă. Văd. Emilia Popovici n. Popescu, bunică, Gheorghe Lupșa, preot în Dieci, bunic. Coriolan Lupșa și Veturia Lupșa, frați.

Moartea unui țaran fruntaș. Sâmbătă în 18/31 August a. c. a fost înmormântat țaranul fruntaș *Mitru Morar a Popi*, din Nimăești. Prohodul l-au servit: Vasile Papp, protopop, Moise Popoviciu, adm. protopopesc, preoții Gheorghe Roman și Nicolae Hălbac. Panegiricul l-a rostit părintele adm. protopopesc arătând hărnicia și numele bun și cinstit ce și l-a câștigat fericitul în cei 60 de ani ai vieții sale. A fost un bun credincios și fiu vrednic al bisericeii și al școalei, cari au pierdut un mare sprijin prin moartea lui. Casa lui era deschisă întotdeauna celor necăjiți și lipsiți, și nu plecă nimenea nemilituit dela poarta lui. Cu ajutorul Domnului chivernisindu-și o avere frumoasă, n'a uitat nici de sf. biserică, căreia în testamentul său l-a lăsat o fundațiune de 600 coroane pentru trebuințele bisericeii și a școalei, cerând numai un părăstas în ziua de sf. Dimitrie pentru odihna sufletului său, a nevastăii sale și a părinților lor. La mormânt l-au petrecut aproape toți cei rămași acasă dintre săteni, în

frunte cu mai mulți dintre intelectualii noștri din Beiuș. Dumnezeu să-l ierte!

Sfântul sinod al Rusiei pentru unirea tuturor bisericilor. Un comunicat din Kopenhaga al ziarului Frankfurter Zeitung aduce știrea, că sfântul sinod al Rusiei s'a întrunit în sesiune în Kopenhaga și a decis înființarea unei secții separate pentru unirea tuturor bisericilor creștine, în temeiul dogmelor credinții bisericeii ortodoxe răsăritene.

Misiune religioasă americană în Rusia. În Chicago din America s'a înființat o societate misionară cu scopul de a face convertiri în Rusia pe seama confesiunii evanghelice. Societatea dispune de mijloace bănești multe și e condusă de misionarul William Fetler, care voințe să meargă la Moscova însoțit de o sută de misionari cu o pregătire deosebit de aleasă. Pe timpul țarismului Fetler condusesse un institut biblic în Rusia, dar la ordinul lui Rasputin a fost silit să părăsească marele stat ortodox.

Teatru Român în Basarabia. La toamnă se va inaugura la Chișinău un mare Teatru Național. Ministerul de culte din România, lucrează în această direcție.

În atențiunea dior catiheți. Zilele acestea va apărea: *Învățătura Bisericii creștine Dreptcredincioase*, a IV-a carte de Religione pentru școlile medii (secundare), de Dr. Petru Barbu. Caransebeș, 1918

Urmările războiului. Ce schimbări a produs războiul în viața noastră poată să vadă zilnic fiecare din noi. Dar e foarte trist faptul, că el a vârit neînțelegerea și zizania și în sânul familiilor. Așa spre pildă la tribunalul din Oradea-mare în fiecare zi de pertractare se iau cam 50—60 procese de despărțire. Numărul acestora a crescut mai ales de atunci, de când unii soldați de ai noștri s'au întors din prinsoare rusească. Iată câteva din pricinile, cari îi fac pe bărbați să se despărtească de soțiile lor: Sunt unii, cari dovedesc cu martori, că nevestele lor au trăit cu alții. Un bărbat se plânge, că pânăce a fost el prins, soția sa a mai născut doi copii, altul, că nevastă-sa i-a cheltuit întreagă averea. Un econom de pe sate vrea să se despărte de nevastă-sa, fiindcă aceasta a umblat „vandura” luni întregi prin oraș, unde și-a petrecut cu soldații. E într'adevăr lucru dureros, când vedem, că și acele, cari trebuiau să păstreze credința pe care au jurat-o înaintea altarului, au tradat-o, spre rușinea lor. Câtă vreme va trebui să se strecoare, până se vor vindeca toate ranele pricinuite de războiu?

Un gest. Bătrânul prim-ministru al Franței Clemenceau vorbește trupelor americane, cari pleacă în război, despre învingere. Deodată e întrerupt printr'o țarancă bătrână, care înfruntă de durere îi dă de știre, că fiul ei a căzut pentru patrie. Ministrul se apleacă, sărută mâna mamei, care a dat țării un erou și luându-o de braț o mângăie cu duiosie...

Se scumpesc încălțămintele. În cursul săptămânii trecute s'a publicat o ordinațiune prin care se urcă prețul ghetelor, avându-se în vedere scumpetea pielei. Scumpirea va fi de 20 până la 25 la sută. Astfel se vor urcă: ghetete pentru muncitori dela 54 la 62 cor., ghetete înalte dela 65 la 82 cor. Ghetete făcute la comandă dela 165 la 180 (bărbătești) și dela 160 la 175 cor. (pentru femei). De asemenea se urcă și prețurile pentru diferitele reparațiuni de ghete.

Mulțămită publică. La cumpărarea unui potir au mai contribuit încă dna Elena Cingîța (Cheșa), cu 10 cor. Sida Hercăian 2 cor. Kerekes István, sergent de jandarmi 1 cor. (Gyanta), Kohn Mártonné 1 cor. (Cărășău). Primească mulțămitele noastre. Petigd, la 18/31 August 1918. Georgiu Cherecheșiu, preot gr.-or.

BIBLIOGRAFII.

„*Războiu și pace*”. În editura librăriei diecezane din Arad a apărut în traducere românească romanul sensationă „Războiu și pace” de celebrul scriitor rus Leon Tolstoi. Volumul I costă 3 cor., vol. II 3 cor., vol. III 4 cor. Volumul IV e sub tipar și va costă 4 cor. Pentru portu e a se alătura 2 cor. și 40 fil.

„*Brazde în ogrorul lui Hristos*”. Păr. Dr. Ștefan Ciocoranu, a îmbogățit literatura noastră

religioasă cu un nou volum prețios. Conține 24 articoli religioși, ce își vorează din o inimă simțitoare și din o înțelegere și concepție mai înaltă a problemelor și a trebuințelor din viața noastră bisericească. Scriși într-o limbă ușoară și într'un mod atrăgător sunt și acești articoli ca și celelalte scrieri ale părintelui Ciorgianu un puternic mijloc de propagandă pentru realizarea scopurilor înalte ale credinței și vieții creștine, un factor pentru a răspândi în cercuri largi gândire și cultură creștină, de a întemeia convingeri și a deștepta sentimente religioase. Valoarea lor nu se poate îndejuns aprecia, mai ales în vremurile noastre, când pornirea unui curent de reculegere a vieții sufletești zdruncinate, a moravurilor stricate se impune tuturor celor ce-și iubesc biserica și neamul. Se poate procura la Librăria diecezană din Arad cu 6 cor. + 80 fil. porto recomandat.

Redactor responsabil: **Dr. Teodor Botiș**, profesor.

Nr. 270 P./1917-18.

Aviz.

Pe baza ordinului de sub Nr. 880/1918 al Venerabilului Consistor gr.-or. român din Arad, cu datul de 17/30 August 1918, Nr. 11 P./1918-19, i-s'a extradat lui Savu Serdineanș, născut în 10 Sept. v. 1879, în comuna Fönlac (Fenlac), comitatul Temes (Timiș), duplicat de pe testimoniul său de calificare învățătorească pierdut și liberat în 19 Iunie (1 Iulie) 1898, sub Nr. 754/1898.

Arad, la 17/30 August 1918.

Direcțiunea institutului ped.-teol. gr.-or. român din Arad.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de învățător din comuna Drăgănești (Drăgănfalva), protopopiatul Vașcăului, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt: 1. Salar în bani dela credincioși 198 cor. 2. Ajutorul dela stat pus în vedere cu rezoluțiunea de sub Nr. 157995/914 resp. 131/915. 3. Pământ cantoral 4 holde. 4. 2¹/₂ stânjeni de lemne. 5. Pentru conferință 24 cor. 6. Scripturistica 10 cor. 7. Locuință confortabilă și grădină de legume. 8. De încălzit și curățitul salei de învățământ se îngrijește comuna. 9. Alesul are a se conforma datorințelor impuse prin regulamentul pentru școli.

Reflectanții la acest post au să-și trimită cererile concursuale adresate comitetului parohial din Drăgănești (Drăgănfalva) pe calea oficiului protopresbiterat din Vașcău (Vaskoh) și să se prezinte într-o Duminică ori sârbătoare în sfânta biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parohial.
Cu consensul meu: **A. P. Deseanu**, protopop, insp. școlar.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a parohiei Aciuța cu filia Budești, protopresbiteratul Hălmeagului, care e de cl. III., devenită în vacanță prin trecerea în statul de penziune a parohului Nicolau Harduț, la încuviințarea T. Consistor d. Nr. 3222/1918, prin acestea se publică concurs, cu termen de 30 zile dela prima apariție a acestuia în foaia oficioasă „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt: 1. Stoaile legale pentru botezur, cununii și înmormântări dela matra Aciuța și filiala Budești. 2. Dela matra Aciuța: uzufructul alor 3 jug. și 2071 stânjeni pătrați de pământ parohial, parte arător, parte fânaș, de după care dările publice conform uzului din trecut, le va solvi parohia. 3. Birul parohial, dela matra Aciuța: dela fiecare Nr. de casă locuită câte o ferdelă (20 litri) cucuruz în coceni; iar dela filia Budești, birul răscumpărat în bani de tot 40 cor. solvibil din cassa culturală. 4. Casa parohială cu grădina de legumi în Aciuța.

Alesul e îndatorat să catehizeze la școala conf. din loc fără alta remunerație.

Recurenții sunt poftiți, ca recursurile lor adjustate în regulă, conform Regulamentului pentru parohii și adresate comitetului parohial din Aciuța, să le substearnă pe calea oficiului presb. gr.-or. din Hălmeagiu (Nagyhalmagy) în ter-

minul susindicat; totodată sunt invitați, ca cu prealabila încuviințare a protopresbiterului tractual, să se prezinte în vre-o Duminică ori sârbătoare, sub durata concursului, în sf. biserică din Aciuța, eventual și în cea din filia Budești, făcându-se cunoscuți poporului, predicând, eventual oficiind sf. liturgie.

Din ședința comitetului par. din Aciuța dela 5/18 August 1918.

Nicolau Harduț m. p., paroh d. president.
Ioan Harduț m. p., notar ad-hoc a com. par.
In conțelegere cu: **Cornel Lazar**, ppresb.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător definitiv din Sabolciu, protopresbiteratul Peștelui, se publică concurs cu termen de alegere pe ziua de 7/20 Octomvrie 1918.

Emolumente: 1. Bani gata 360 cor. 2. 10 jugh. pământ arător extravilan 200 cor. 3. 2 jugh. pământ intravilan 60 cor. 4. Stolele cantorale. 5. Pentru participarea la conferințele învățătorești diurnele ce se vor stabili. 6. Intregirea dela stat este asigurată. 7. Locuință cu două chilii, cuină, cămară și celelalte supraedificate, precum și grădină de legume. Încălzitul și curățitul salei de învățământ, cade în sarcina parohiei.

Alesul este îndatorat a provedea cantoralul în și afară de biserică și a instrui elevii în cântările bisericesti. Conducătorii de cor sunt preferiți. Darea după pământ o solvește alesul. Reflectanții sunt îndatorați a se prezenta, cu prealabila încuviințare a protopopului tractual, în sf. biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic, iar documentele cu cererea de concurs, le vor înainta Prea On. oficiu protopopesc al tractului Peștel, în Mezôtelegd, în termenul regulamentar.

Pentru comitetul parohial: **Nicolae Malița** m. p., preot, preș. com. par. **Gavril Iovan** m. p., not. com. par.

In conțelegere cu mine: **Alexandru Munteanu**, protopop, inspector școlar.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa a II-a din Abramul-superior (Érábrány) cu filiile Cohan și Chiribiș, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia diecezană.

Venitele sunt: I. Din Abramul-superior: 1. Casa parohială cu supraedificatele. 2. Pământ 24 iug. cat. parte arător parte fânaș. 3. Folosirea cimiterului bătrân, sau intravilanul dela biserică. 4. Drept de pășunat pentru 4 vite mari. 5. Bir dela fiecare Nr. de casă (dela cei cu casă) una vică (30 litre) bucate, dela cei fără casă (zileri) 1/2 vică (15 litre) bucate ori prețul curent (grâu sau cucuruz). 6. Stolele îndatinate.

II. Din Cohan: 1. Pământ 1 1/4 iug. catastr. 2. Bir parohial ca în Abram, precum și stole.

III. Din Chiribiș (Bisztraterebes): 1. Pământ 6 iug. cat. parte arător parte fânaș. 2. Bir parohial și stole ca în Abram. 3. Drept de pășunat pentru 8 vite. 4. Eventuala întregire dela stat. Dările le va solvi alesul.

Alesul va avea să catehizeze regulat la toate școlile din aceste localități, fără să pretindă ceva onorar separat dela biserică, învățând elevii să cânte regulat la serviciile divine răspunsurile.

Recurenții sunt poftiți, ca recursurile adjustate cu documentele originale, adresate comitetului par. din Abramul-superior, să le înainteze în termenul regulamentar la P. O. oficiu protopopesc al Orăzii-mari, prezentându-se cu stricta observare a prescrișelor reg. pentru parohii, în vre-o Duminică ori sârbătoare, pentru a-și dovedi capabilitatea în oratorie și rituale.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: **Andrieu Horvath** m. p., protopopul Orăzii-mari.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala gr.-or. română din Nimăiești (Nyimesd), tractul Beiuș, se publică concurs cu termen de alegere de 30 de zile dela prima publicare în foaia oficioasă, pe lângă următorul salar:

1. Cvarțir și grădină, prețuit în 80 cor. 2. În bani 678 cor. 3. Pentru cantorat venitele computate în 80 cor. 4. Intregirea salarului dela stat e asigurată.

Cei ce reflectează la acest post sunt poftiți a-și înainta recursurile lor, adresate comitetului parohial, — oficiului protopopesc gr.-or. rom. în Beiuș, iar pentru a se face cunoscuți popo-

rului, să se prezenteze în vre-o Duminică, ori sârbătoare la sf. biserică din Nimăiești.

Încât la acest post ar reflecta și învățătoare, ele se vor îngriji de cantor, în cazul când ar fi alese.

Comitetul parohial.

In înțelegere cu **Moise Popoviciu**, adm. ppresc.

—□—

3—3

Pentru postul învățătoresc dela școala gr.-or. română din Crâncești (Karácsefalva), tractul Beiuș, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficioasă, pe lângă salar de 600 cor., cvarțir și grădină. Intregirea dela stat încă nu e asigurată.

Cei ce doresc a ocupa acest post sunt poftiți a-și înainta recursurile lor, adresate comitetului parohial, oficiului protopopesc gr.-or. rom. în Beiuș (Belényes), iar în vre-o Duminică, ori sârbătoare să se prezenteze la sf. biserică, spre a se face cunoscuți poporului.

Crâncești, la 1/14 August 1918.

Gheorghe Cociș, preot.

Cu știrea mea: **Moise Popoviciu**, adm. ppresc.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător-cantor la școala rom. gr.-or. din comuna Șebiş (Körös-Sebes) în protopopiatul Vașcăului, se escrie concurs cu termen de recurgere 30 de zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala” pe lângă următorul salar:

1. În numărul dela comuna bisericească 451 cor. 78 fil. 2. Stoaile cantorale și folosirea pământului cantoral. 3. Ajutor de stat conform art. de lege XVI 1913 după anii de serviciu ai alesului. 4. 12 metri de lemne aduși în curtea școlii de comuna bisericească din cari se va încălzi și sala de învățământ, de a cărei curățire se va îngriji comuna bisericească. 5. Locuință corăspunzătoare și grădină de legumi. 6. Pentru conferințe și adunările învățătorești, învățătorul va primi dela parohie căraușie și diurnul staverit de autorități.

Cei ce doresc să ocupe acest post să-și înainteze petițiile lor P. On. oficiu protopopesc rom. gr.-or. din Vașcău (Vaskoh) și până la alegere să se prezinte la sfânta biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipicul bisericesc.

Din ședința comitetului parohial ținută în Șebiş la 8/21 Iulie 1918.

Ilie Lucaș m. p., pres. com. par. **Ioan Cloambeș** m. p., not. com. par.

Cu consensul meu: **A. P. Deseanu**, ppop.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant dela școala confesională gr.-ort. română din Fiscuț (Temesfűskút), tractul Lipovei în nex cu ordinul Ven. Consistor de sub Nr. 3050/1918 se publică de nou concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt: 1. În bani gata 1064 cor. 2. Cortel liber în edificiul școlii cu grădină de 200 stânjeni². 3. Spese de conferință în sensul concluzului Ven. Sinod eparhial 91/1914. 4. Pentru scripturistica 10 cor. 5. Dela înmormântări unde va fi poftit 80 fileri. 6. Intregirea salarului se va cere dela stat, care este asigurată prin rezoluțiunea Ex. Sale dlui ministru cu Nr. 94487/1913.

De încălzirea și curățirea internă a locuinței învățătorești se va îngriji învățătorul, iar de curățirea externă și de a salei de învățământ comuna bisericească. Alesul învățător este îndatorat să conducă strana, să conducă și supravegheze școlarii la sf. biserică în Dumineci și sârbători și alte funcțiuni liturgice, fără alta remunerațiune.

Reflectanții sunt rugați să înainteze recursurile lor adresate comitetului parohial din Fiscuț (Temesfűskút) pe calea P. On. oficiu protopopesc al Lipovei (Lippa) ajustându-le cu următoarele documente.

a) Extras de botez din matricula bis. și de naștere din matricula civilă, b) diplomă de învățător, c) atestat de apartinență (illetőségi bizonyítvány) dela antistia comunei natale, d) declarație referitor la serviciul militar încât este asertat și a făcut anul de voluntar ori nu — având a se prezenta sub durata concursului în vre-o Duminică ori sârbătoare în sf. biserică din loc, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu **Fabrieșu Manuilă**, protopresbiterul Lipovei.

—□—

3—3